

Mr Velizar Sredanović

Filozofski fakultet Nikšić - Radio Televizija Crne Gore

SPORTSKO NOVINARSTVO I MEDIJSKA ISTRAŽIVANJA

Da je sport odavno više od igre i da uživa veliku popularnost i prisutnost, ne samo u printanim medijima i, gotovo svim kanalima elektronskim medijima, kablovskim rtv sistemima internetu nego, poodavno i na specijalizovanim rtv kanalima, tj. mrežama posvećenim samo pojedinim sportovima, njihovim disciplinama, sportskim ligama. Nekadašnje izveštavanje sa fudbalskih, košarkaških, zatim rukometnih, odbojkaških, pa i vaterpolo utakmica (dakle, direktnih prenosa sportova u kojima dominira lopta) u poslednje vrijeme sve više prostora ustupa izvještavanju s tenisa, atletike, auto i moto-trka, biciklizma, a nerijetko i s takmičenja, takozvanih “egzotičnih” sportova, naravno ukoliko su pogodni za TV prenose. Sredinom osamdesetih na zapadno-evropskoj medijskoj sceni zahvaljujući privatnim kanalima, sport se maksimalno komercijalizovao, a žestoka konkurencija privatnih i javnih tv emitera dostigla je kulminaciju oko prava napretnošnje Svetskog prvenstva u fudbalu 2002. godine. Kada se u sve to umješao i tadašnji savezni kancelar Njemačke (gle čuda, danas mnogi ne znaju ni kako se zvao taj gospodin, ali itekako znaju ko je bio svjetski prvak u fudbalu te godine) postalo je više nego jasno da je sport biznis koji vredi milijarde (evra) ali i parekselans politička tema.

Više od igre

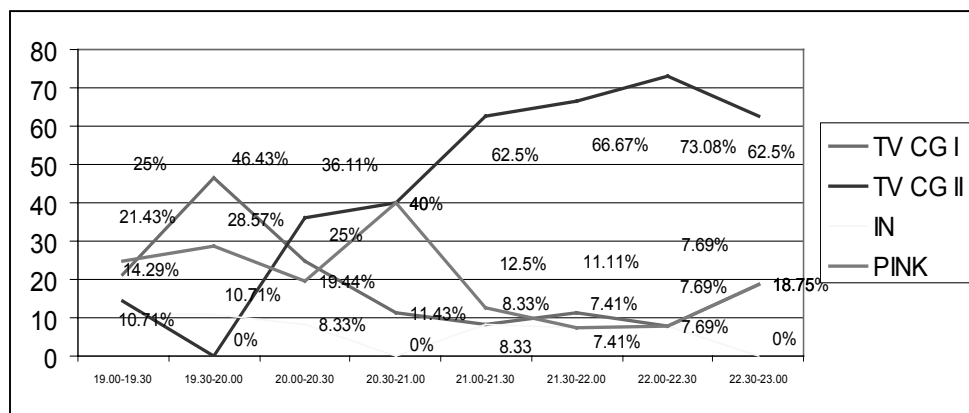
I ranije se pisalo o namještenim utakmicama, nelegalnim transferima i prodaji igrača, što je rezultiralo krahom nekadašnjeg jugofudabla, ali se nikada aferasško klupko nije otmotalo do kraja. Sport je, katkad, kao nedavno i u Srbiji, i ne samo u njoj, važna životna tema, koja, nažalost, povezuje organizovani kriminal i fudbal.” Osim prenosa utakmica i mečeva, novinarstvo se bavi najviše “lakim” razgovorima. često nepotpunim analizama takmičenja, dopadljivim intervjuima i tračem. Istraživanje se zaustavlja na analizi same igre. Sportski novinari u Srbiji ne uživaju ugled nepotkupljivih profesionalaca, a sportski programi deluju “slično i dosadnjikavo”, kako kaže Veselin Kljajić, predavač na Fakultetu političkih nauka. Ne samo da afere u sportskom sportu i dalje ostaju nerasvetljene, naročito u fudbalu, nego one dosežu do mafijaških struktura i do vode se u vezu s nekim ubistvima i netransparentnim tokovima novca” (Š. Rus-Mol, A. J. Zagorac Keršer, 2005, str. 209.). Otkrivajući “javne tajne” sportski novinari razotkrivaju na udarnim stranicama printanih medija i u televizijskom “prajmtajmu” tamniju stranu aktuelnih (ili nekadašnjih) vrhunskih sportista, sportskih i političkih funkcionera, njihove finansijske malverzacije, skanadale, afere... I tako od Apeninskog poluostva do Urala... Od sportskih i nacionalnih idola, njihovog uspona i pada u blato ili, možda namjernog blačenja (u slučaju Zvezde i proslavljenog fudbalskog maga Dragana Džajića), kako bi se skrenula pažnja sa vrućih političkih događaja koji su bili u toku (izbor predsjednika Srbije) ili slijede (proglašenje nezavisnosti Kosova). Kroz sport - od vrha do dna jednog društva. Tema koja prevazilazi sportsko novinarstvo. Sportski novinari postaju sve više

trač reporteri, čime se sportsko novinarstvo udaljava od svoje suštine. Ponašaju se poput paparaca i kolega koji veličaju kult filmskih i muzičkih zvijezda. Ne prate bit igre i duh sporta nego (ne)svjesno učestvuju u stvaranju sportskih ikona koji zamagljuje kolektivitet u sportskim disciplinama koje se,upravo odikuju timskom igrom. Svaka čast pojedinim sportskim ljubimcima i favoritima, ali u svemu treba imati mjeru i pirdržavati se novinarske etike. Jer, jedan je Maradona i za fudbal, i za sport, i za život...

Da je u sportskom novinarstvu posebno teško uspostaviti ravnoteža između distancije i bliskosti, smatra u Vajšenberg (Lugano,2002.): “Ljudske slabosti dolaze u sportskom novinarstvu više do izražaja nego u bilo kom drugom, one dosežu sve do zavisnosti i povezanosti s mafijaškim strukturama”. U svakom slučaju sport ne ostavlja ravnodušnim i (p)ostaje nezaobilazna društveno-ekonomska tema.Uzme li se u obzir intencija da se sportom što profesionalno što amaterski,tj. rekreativno bavi veći dio jednog društva-sport je modus vivendi savremenog doba. A koliko je sport važan činilac društva i koliko veliki sportski događaji svojom atraktivnošću izbijaju u prvi medijski plan potiskujući sve ostale teme pokazuju rekordi tv gledanosti tj. tv prenosi poput Svjetskog prvenstva u fudbalu 1998.g u Francuskoj, koji je pratilo 33,4 milijarde gledalaca ili Olimpijade u Sidneju 2000-te(25 milijardi gledalaca,što je za 4 milijarde gledalaca više nego na Olimpijskim igrama u Atalanti 1996.g.). Ljetos će se održati Olimpijske igre u Pekingu, koje će vjerovatno potući sve rekorde gledanosti.

Fenomen fudbalskih tv prenosa

O prošlim Olimpijskim igrama u Atini i Evropskom prvenstvu u fudbalu 2004-te i rezultatima praćenja tv prenosa tj. odnosu crnogorskih gledalaca prema tim vrhunskim sportskim događajima zanimljivo je pogledati kroz prizmu **Analize programa i auditorijuma crnogorskih elektronskih medija u 2004. godini**,koju sam pripremio nakon tromjesečnog istraživanja gledanosti crnogorskih televizijskih stanica Direkcije za istraživanje i razvoj programa i auditorijuma Radio Televizije Crne Gore.(Opširnije-*Javnost i mediji u Crnoj Gori*,2007,str.179-182.) Telefonske ankete obavljenje su na reprezentativnom uzorku ne samo u poslijepodnevnom i najgledanijim večernjem terminima tokom juna 2004.g.(547 ispitanika u anketi 15.06. i 517 ispitanika 30.06),već i prijepodnevnom satima u anketi 28.avgusta(562 ispitanika). Uzorkom su srazmjerno veličini opština obuhvaćeni sljedeći gradovi: Podgorica ,Bar,Berane,Bijelo Polje,Nikšić, Herceg Novi i Cetinje. Mjerenjem gledanosti crnogorskih tv kanala tokom realizacije ljetnih tv šema i istraživanjem domaćeg tv auditorijuma(CATY metodom)došli smo i do pozicije Prvog i Drugog programa TV CG u odnosu na konkurenciju, kao i određenja kvantitativnih i kvalitativnih karakteristika auditorijuma. U skladu s tim cilj istraživanja usmjeren je na utvrđivanje navika gledalaca (obrasci tv potrošnje, pristup i vrijeme gledanja,tj. procenat publike koja se uključuje u pojedine programe tokom ispitivanih termina), zatim obima i strukture auditorijuma(preferencije s obzirom na polnu, starosnu, obrazovnu, profesionalnu pripadnost), kao i ukupan rejting TV CG.

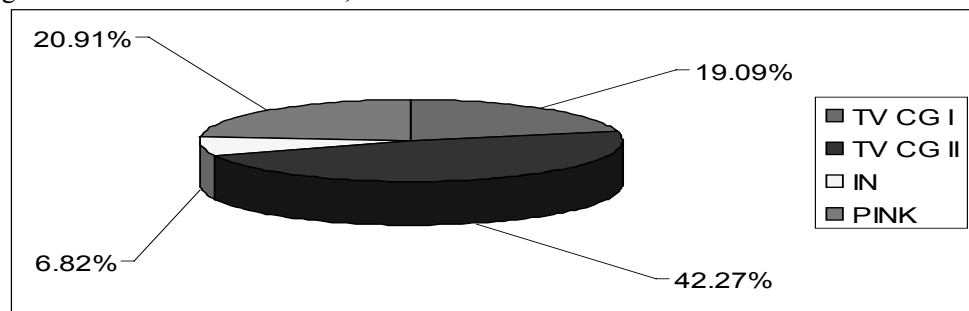

Slika 1. Grafikon četiri najgledanije tv na nivou CG 30.06.2004. god.

Upoređujući četiri najgledanije stanice u Crnoj Gori, kao i u prethodnim istraživanjima, primjetno je da su na Drugom programu TV CG 30. juna 2004.g. najgledaniji bili direktni prenosi polufinalnih utakmica sa Evropskog prvenstva u fudbalu, što je rezultiralo da Drugi sa 73% gledalaca između 22.00 i 22.30 sati bude najgledaniji kanal u Crnoj Gori (**slika 1.**), odnosno, sa prosječnom dnevnom gledanošću 42% od ukupnog crnogorskog televizijskog auditorijuma

Olimpijada iznad svega

Sa fenomenom javnosti Olimpijskih igara 2004.g., koje su do sada najgledaniji televizijski spektakl na svijetu, upoznat je i crnogorski tv auditorijum posredstvom TV CG2. Direktnim prenosom sa atinskih borilišta 21. avgusta Drugi kanal TV CG premašio je sve dosadašnje rezultate gledanosti u Crnoj Gori. Toga dana između 10.30 i 16.30 sati u toku ankete, od ukupnog auditorijuma u prosjeku je 14,2% gledalaca pratilo program TV CG1 a svega po 3 % programe direktnih konkurenata TVIN i TVPINK, dok je prosjek gledanosti TV CG2 bio čak 73, 59 %.

Slika 2. Prosječna gledanost četiri najgledanije tv u CG 30.06.2004.god. od 19.00 do 23.00.h.

U terminima od 10.30 do 11.00 h (86,36%) i od 15.30 do 16.00 (nejverovatnih 92,86% gledalaca) kada su se reprezentacije SCG u košarci i odbojci borile za olimpijske medalje, gotovo da nije postojalo u Crnoj Gori tv ekrana sa kojih se nije vidjela slika TV CG 2 illi prenosio komentar sportskih novinara. Ostale tv stanice u Crnoj Gori nijesu uspjele da zabilježe iole vrijedniji procenat gledanosti koji bi umanjio ekskluzivitet direktnog prenosa Olimpijade na TVCG2. Istraživanja su pokazala i da je interesovanje za Olimpijadu bilo uglavnom ravnomjerno što se tiče polne zastupljenosti, ali i starosne strukture. Podsjetimo se to nije slučaj prilikom fudbalskih utakmica (**slika 2.**), kada dominira muški pol i kod prenosa nekih drugih sportskih događaja. Još jedan prilog tezi da je starost gledalaca izuzetno važan faktor u pravljenju programa, ali i da ekskluzivni programski poduhvati poput prenosa Eurosonga ili Olimpijade podjednako zanimaju i muškarce i žene, stare i mlade, kao i populaciju svih obrazovnih profila....

Zbirno posmatrano u ljetnjem periodu najgledanija tv stanica u Crnoj Gori bila je ubjedljivo TV CG2. Profilacija publike bila je u skladu sa ponuđenim sadržajima u kome su dominantni bili ekskluzivni sportski događaji. Informativno-politički program TV CG1 i dalje je visoko pozicioniran, dok je komercijalno zabavni program TV Pink koji je u večernjim satima dominirao po gledanosti među crnogorskim tv stanicama bio potpuno potisnut u drugi plan zahvaljujući prenosima vrhunskih sportskih događaja na TV CG. Osim informativno političkog programa, prosječan gledalac, čini se, sve manje cijeni kvalitet a mnogo više zabavne, tzv. lake programske sadržaje sa mnogo tv sapunica, igara na sreću i drugih zabavnih emisija, tj. onoga što mu nedostaje u privatom životu. **Izuzetak su veliki sportski događaji poput-Evropskog prvenstva u fudbalu i nada-sve Olimpijade.**

O kauzalitetu i neraskidivoj vezi sporta i televizije, kao najmoćnijeg medija Igor Mandić (Beograd, 2001, str. 351.) ističe: "Sportsko nadmetanje i njegov ishod ili rezultat, jedan (je) od malobrojnih nepredvidljivih životnih akcija u kojoj se gledalac uvlači do krajnosti... U književnosti, u kazalištu, na filmu ili u televizijskom prikazu, Otelo će uvijek zadavati Dezdemonu, ali sportska drama ostaje do kraja neizvjesna. Pogotovu kad je riječ o izravnom prijenosu i kad nema vremenskog rascijepa između trenutka događanja i promatranja, simbioza sporta i televizije pokazuje se kao najautentičnije međusobno opravdanje. Naime, danas sport ne može bez televizije, kao što ni televizija ne može bez sporta." I, zaista, brojni sportski stručnjaci, teoretičari komunikologije, sociolozi, decenijama nastoje da objasne fenomen sporta i suštinu igre. Pokušavaju da objasne važnost sporta, moć i uticaj medija (naročito tv) i sportskog novinarstva prikupljajući činjenice ispitivanjem i analizom medija i gledalaca, da bi izbjegli pojave mogućih spekulacija prilikom donošenja zaključaka kako se ne bi narušio kredibilitet istraživanja. U tom kontekstu i skromni doprinos ovog rada.

Literatura:

1. Štefan Rus- Mol, Ana Jugoslava Zagorac Keršer, 2005. *Novinarstvo*, Clio, Beograd.
2. Velizar Sredanović, 2007. *Javnost i mediji u Crnoj Gori*, Obod, Cetinje.
3. Dušan Đurić, 2001. *Profesija novinar*, Pergament, Beograd.

SUMMARY

SPORTS JOURNALISM AND MEDIA RESEARCH

Communicology theoreticians, sociologists, and sports experts strive to explain significance of sport, power and influence of media (TV in particular) and sports journalism through analysis of media and viewers. Phenomena observed on number of football (soccer) and Olympic games through a prism of media research of the Television of Montenegro.

Keywords: sportsko novinarstvo, fudbal, olimpijske igre, tv gledanost, istraživanja

“Dan”, 21. mart 2008.

У СУСРЕТ ЧЕТВРТОМ КОНГРЕСУ И ПЕТОЈ НАУЧНОЈ
КОНФЕРЕНЦИЈИ ЦРНОГОРСКЕ СПОРТСКЕ АКАДЕМИЈЕ

Раичковић о спринту код младих фудбалера

Четврти Конгрес и пете научна конференција Црногорске спортске академије, који ће се одржати од 3. до 6. априла у Бијелој, биће највећи научни скуп из области спорта који је икада одржан у цијелом региону, рачунајући при томе и све земље са простора экс Југославије, чији су декани свих факултета за спорт и физичко васпитање са тих простора већ потврдили учешће. До сада смо објавили наслове 109 престижних тема, а у данашњем објављујемо још десет: 110. Нико Раичковић (ОШ „Радојица Перовић”, Подгорица): „Утицај експерименталног модела спринтерског трчања на развој моторичких и функционалних способности код младих фудбалера”; 111. Ален Капићић (Факултет за тјелесни одгој и спорт Универзитета у Тузли): „Утицај когнитивних способности на резултате ситуационих тестова у ногомету”; 112. Коста Горановић, Златко Маликовић (Управа полиције Црне Горе): „Анаеробни праг у функцији оптималног управљања треважним процесом”; 113. Будимир Бијелић (Филозофски факултет у Никшићу): „Ефекти примјене одбојке на опште способности учесника у рекреацији”; 114. Миодраг Копривица (Факултет за менаџмент, Нови Сад): „Фандрејзинг у спорту”; 115. Дејан Мудић, Борис Поповић (Факултет

спорта и физичког васпитања Универзитета у Новом Саду): „Морфолошки и постурални статус дјевојчица Војводине са аспекта иницијалне селекције за спортску гимнастику”; 116. Бранимир Микић (Факултет за тјелесни одгој и спорт, Тузла), Изудин Тановић (Универзитет „Џемал Биједић” у Мостару), Семир Меми (Министарство за образовање, културу и спорт ХНК-а, Мостар), Ифет Ахматовић (Наставнички факултет Универзитета „Џемал Биједић” у Мостару): „Квантативне промјене моторичких способности условљене кинезолошким операторима код дјеце са посебним потребама”; 117. Будимир Бијелић, Јовица Петковић (Филозофски факултет, Никшић): „Прилог селекцији у одбојци”; 118. Мирко Шарановић (Општа болница „Блажо Орландић”, Бар), Изет Тутић (Здравствени центар, Нови Пазар), Бранко Јаковљевић (Институт за хигијену, Медицински факултет, Универзитет у Београду): „Промјене крвног притиска у току теста физичким оптерећењем код нормотензивних и хипертензивних рекреативаца”; 119. Ивана Рашовић (Секретаријат за развој Владе РСГ): „Спортска организација као значајан чинилац микро и макро економије у европским интеграцијама”...

T.B.